

5.6. Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunta (Ulkoinen)

	TP 2022	MTA 2023	TA 2024	Muutos% 23/24	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	2 679 705	2 394 800	2 477 900	3,5 %	2 489 900	2 489 900
Toimintakulut	-25 182 964	-25 913 818	-26 572 689	2,5 %	-27 253 492	-27 953 386
Toimintakate	-22 503 259	-23 519 018	-24 094 789	2,4 %	-24 763 592	-25 463 486
Poistot ja arvonalentumiset	-4 628	-4 600	-4 242	-7,8 %	-4 242	
Sisäiset						
Toimintatuotot		30 000				
Toimintakulut	-5 275 471	-5 925 900	-6 358 400			

Sivistyspalvelujen hallinto (Ulkoinen)

	TP 2022	MTA 2023	TA 2024	Muutos% 23/24
Toimintatuotot	297	100	25 100	25 000,0 %
Toimintakulut	-272 813	-259 867	-265 964	2,3 %
Toimintakate	-272 516	-259 767	-240 864	-7,3 %
Poistot ja arvonalentumiset				
Sisäiset				
Toimintatuotot				
Toimintakulut	-34 756	-25 300	-21 300	

Varhaiskasvatus

Toimiala: Sivistys

Toimielin: Sivistyslautakunta

Palveluala: Varhaiskasvatus

Vastuhenkilö: Varhaiskasvatusjohtaja

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatuspalvelujen päämääränä on järjestää erilaiset lapset huomioon ottavaa, laadukasta ja tehokasta kasvatusta turvallisessa ja monipuolisessa oppimisympäristössä. Päämäärän saavuttamisen kannalta keskeisiä kriittisiä menestystekijöitä ovat mm.: turvallinen ja ajanmukainen kasvatusympäristö, kodin ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö, yksilöllinen tuki lapselle, henkilöstön oikea mitoitus ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen sekä palveluprosessien kehittäminen ja toiminnan priorisointi.

Loimaan kaupungissa on vuoden 2023 syksyllä 10 omaa päiväkotia. Näiden lisäksi kaupungissa työskentelee 12 perhepäivähoitajaa. Kaupungissa toimii myös neljä yksityistä päiväkotia, Verkanappuloiden Nappulapellon ja Nappulakosken päiväkodit, Nappulan päiväkotit sekä Touhula Alastaron päiväkotit.

Esiopetusta järjestetään 11 päiväkodissa lukuvuonna 2023 - 2024. Lisäksi yksi varhaiskasvatuksen esiopetusryhmä toimii Kirkonkylän koulun tiloissa.

Kaupungissa on yksi vuorohoitoa järjestävä päiväkotit (Peltoinen).

Toimintaympäristön muutos

Erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys, hyvä kohdentuminen -> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Loimaan strategian toteuttaminen (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2024 varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet painottuvat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Loimaan kaupunki on mukana opetushallituksen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa. Kokeilu kestää elokuun 2021 alusta toukokuun 2024 loppuun. Kokeilua toteuttavat toimipaikat Loimaalla ovat Touhula Alastaro, Peltoisten vuoropäiväkoti, Puistometsän päiväkoti ja Metsämaan päiväkoti. Muut toimipaikat toimivat verokkiryhminä kokeilussa.

Vaikka lapsimäärä vähenee, osallistumisaste varhaiskasvatukseen on valtakunnan kärkeä. Lapsimäärän ja hoidon tarpeen muutokset vaikuttavat palvelujen järjestämiseen (henkilöstömäärä, tilat jne.). Henkilöstömäärää seurataan ajantasaisesti ja sitä sopeutetaan lapsimäärän muutoksiin.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos 1.3.2023 alkaen vähentää hoitopäivämaksuista saatavia tuottoja merkittävästi (vähennys noin 35 %). Asiakasmaksulain muutoksen seurauksena maksuttomien lasten määrä syksyn 2023 tilanteen mukaan on noin 60 %.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä (kasvun ja oppimisen polku).	Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus muodostavat yhtenevän kasvun, kehityksen ja oppimisen polun. Toimintamalleja kehitetään ja yhtenäistetään (mm. nivelvaiheet, avustajapalveluiden ja muiden tukitoimien kriteerit, S2-opetus). Tunnistetaan lasten ja nuorten tuen tarpeet ja reagoidaan niihin nopeasti (oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys, hyvinvoinnin tukeminen).
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Liikkumisen, hyvien elintapojen (ravitsemus, liikunta, uni) ja hyvinvoinnin edistäminen.	Varhaiskasvatuksen toiminnassa ja toimintaympäristöjen kehittämisessä panostetaan liikkumista ja hyvinvointia edistäviin toimintamalleihin. (mm. varhaiskasvatuksen hyvinvointitiimi).

2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset, terveelliset ja kasvua/oppimista tukevat tilat. Suunnitelmallinen sisäilman seuranta päiväkodeissa.	Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa. Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset (oppimisympäristöjen kehittäminen). Luokkahenki-palvelun käyttöä laajennetaan päiväkodeihin.
--	---	---

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Varhaiskasvatus edistää monipuolisesti lasten ja perheiden terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Perheiden hyvinvointia osaltaan edistää myös varhaiskasvatuksen kuraattori, joka on matalankynnyksen maksuton palvelu varhaiskasvatuksen asiakasperheille.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat osa varhaiskasvatuksen arkea ja lapsen tulee päästä matalalla kynnyksellä palvelujen piiriin. Keskeistä annettaessa pedagogista tukea on oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys ja lapsen hyvinvoinnin tukeminen.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunniteluun**

Varhaiskasvatussuunnitelmia ja esiopetuksen opetussuunnitelmia uudistettaessa osallistetaan huoltajia ja lapsia suunnitelmien valmisteluvaiheessa.

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan vuosittain asiakastyytyväisyyskyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Eryteisesti päätöksillä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamistapaa tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkovaikutusten arviointi.

Lisäksi ennen päätöksentekoa voidaan pyytää erillisiä lausuntoja (esim. nuorisovaltuusto, vanhempainyhdistykset jne.).

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Varhaiskasvatusten kuljetusten hankinnalla on merkittävää paikallista yritysvaikutusta, sillä useat paikalliset liikennöitsijät osallistuvat kuljetuspalvelujen tuottamiseen.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Sivistysvaliokunta on hyväksynyt esiopetuksen kestävän kehityksen ohjelman (13.12.2017).

Kestävän kehityksen ohjelma on työväline, jonka avulla kestävän elämäntavan oppimisesta tehdään suunnitelmallinen osa päiväkodin toimintaa. Päiväkotien kestävän kehityksen työhön velvoittavat myös varhaiskasvatussuunnitelman sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen visiona on kestävään elämäntapaan sitoutuneet kansalaiset, joiden tietoja, taitoja ja motivaatiota kartutetaan kaikkeen kasvatukseen ja koulutukseen sisäänrakennetulla kestävän kehityksen kasvatuksella.

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitys (konsulttiselvitys) valmistui keväällä 2023. Suunnitelma toimii ohjaavana suunnitelmana varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä. Jatkovalmistelua varten on perustettu työryhmä, johon kuuluvat sivistys- ja elinympäristölautakunnan puheenjohtajisto sekä sivistys- ja teknisen palvelualan virkamiehiä. Keskeisimmät toimenpiteet tulevat kohdentumaan keskusta-alueelle, Metsämaalle ja Virttaalle.

Touhula varhaiskasvatus Oy:n kanssa tehty sopimus päättyy 2025 ja Verkanappulat Oy:n kanssa tehty sopimus 2026. Molemmissa sopimuksissa on mahdollisuus kahden vuoden optioon.

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin. Tarvittaessa voimme tehdä hankeyhteistyötä myös muiden kuntien kanssa.

Varhaiskasvatuksessa on käynnissä vuonna 2024 mm. varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa edistävä hanke, jossa tavoitteena on riittävän ja välttämättömän tuen toteuttaminen, millä edistetään lasten oppimista, hyvinvointia ja vuorovaikutusta. Hankkeelle on myönnetty rahoitusta 66 000 euroa.

Vuonna 2023 alkaneista hankkeista jatkuu varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen koronaepidemian vaikutusten tasoittamiseksi myönnetty hanke, johon avustusta on myönnetty 160 000 euroa.

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Lapsimäärän/hoidon tarpeen muutokset näkyvät henkilöstömäärän muutoksina varhaiskasvatuksessa (muutoksia tapahtuu myös toimintakauden aikana). Varhaiskasvatuksessa lapsimäärän, lasten iän ja varhaiskasvatuksen tarpeen muutokset tuovat oman haasteensa henkilöstösuunnitteluun. Henkilöstön poissaoloilla on merkittävä vaikutus sijaistarupeeseen ja riittävän henkilöstön varmistaminen voi olla ajoittain ongelmallista. Varahenkilöjärjestelmää kehitetään ja varahenkilöiden määrää lisätään, jotta voidaan työntekijöiden poissaolojen aikana paremmin varmistaa riittävä henkilöstöresurssi ryhmissä.

1.8.2022 voimaan tullut varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen merkitsee henkilöstöresurssin lisäystä (mm. erityisopettajien määrän lisäys, resurssin lisäys tuen tarpeisten lasten ryhmissä). Varhaiskasvatuksen tuen ja hyvinvoinnin tiimiä on vahvistettu (erityisopettajat, varhaiskasvatuksen kuraattori, hanketyöntekijänä toimiva alueellinen varhaiskasvatuksen sosionomi). Sivistyslautakunta päätti keväällä 2023 perustaa kaksi uutta varhaiskasvatuksen erityisopettajan toimea. Varsinaisen erityisopetuksen lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajien tehtäviin kuuluu S2-opetusta ja kehittämishankkeisiin liittyviä tehtäviä.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään.

Toistaiseksi avoinna olleisiin tehtäviin on ollut hakijoita kohtaisen hyvin. Vähiten päteviä hakijoita on varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien tehtäviin. Määräaikaisten tehtävien täyttäminen on ajoittain ollut haasteellista.

Nykyisestä henkilöstöstä 95 %:lla on muodollinen kelpoisuus tehtävään. Määräaikaisten työntekijöiden osuus on noin 6 %. Määräaikaisuuden perusteena ovat lähinnä erilaiset sijaisuudet ja tehtävien hoidon järjestelyt.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1
Varhaiskasvatuksen ohjaaja	2	2	2
Palvelusihteeri	2	2	2
Hanketyöntekijä	1	1	1
Perhepäivähoitaja	12	12	11
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	5	5	7
Varhaiskasvatuksen kuraattori	1	1	1
Päiväkodinjohtaja	7	7	7
Varhaiskasvatuksen opettaja	28	28	28
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	51	51	51
Varhaiskasvatuksen ryhmäavustaja	2	2	3
Varhaiskasvatuksen varahenkilö	-	-	3
Yhteensä	112	112	117

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Loimaalla on päiväkotia keskusta-alueella kolme (Puistometsän päiväkotia, Peltoisten vuoropäiväkotia, päiväkotia Metsämarjat) ja Hirvikoskella kaksi (Hirvimetsän päiväkotia, päiväkotia Mahlapuisto). Lisäksi päiväkotia on Kauhanojalla, Mellilässä, Metsämaalla, Niinijoella ja Virttaalla.

Metsämaan päiväkotia toimii sisäilmaongelmien takia väistötiloissa. Keskusta-alueella on lisääntyneen hoitopaikkatarpeen takia perustettu kaksi ylimääräistä ryhmää vuoden 2022 aikana (lisäryhmä Puistometsän päiväkodissa, päiväkotia Metsämarjat) ja nämä ovat edelleen toiminnassa. Alkuvuodesta 2023 alkaen on entisessä Mahlapuiston päiväkodissa toiminut yksi ryhmä. Alastaron alueen esiopetusta on järjestetty Kirkonkylän koulun tiloissa syksystä 2022 alkaen.

Keskusta-alueen, Virttaan ja Metsämaan varhaiskasvatuksen järjestäminen (tilakysymykset) ovat tällä hetkellä akuuteimmat ja erityisesti näihin alueisiin keskitytään palveluverkkoselvityksen jatkovalmistelussa.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Varhaiskasvatuspalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat palvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta (n. 2 400 000 euroa/vuosi). Yksityisen palvelutuotannon menot ovat kasvaneet merkittävästi Alastaron (2015) ja keskusta-alueen (2016) päiväkotiratkaisujen takia.

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

Hirvimetsän päiväkotia lisää käyttömenoja varhaiskasvatuksen budjetissa (noin 305 000 euroa), kun sisäisten vuokrakulujen tilalle ovat tulleet ulkoiset vuokrakulut (leasing).

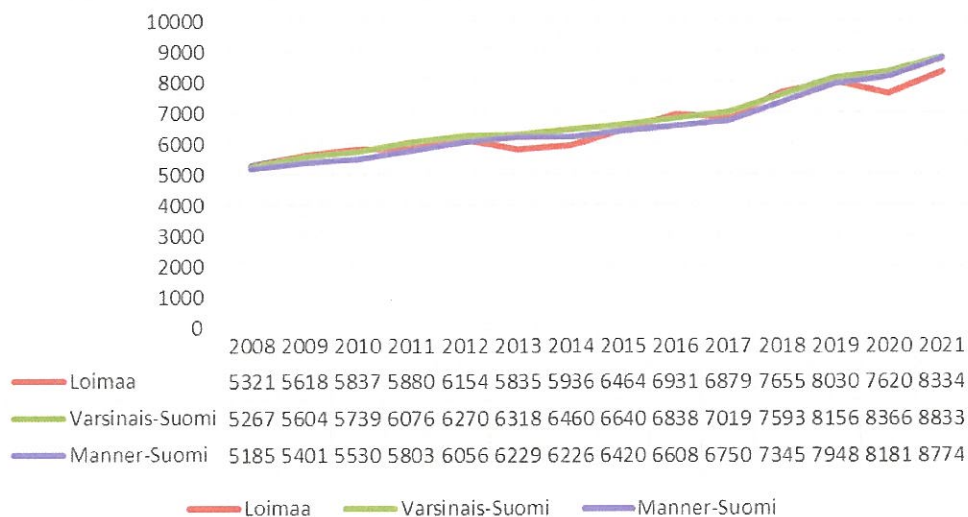
Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Muut olennaiset tunnusluvut ja vertailutiedot.

PERUSTIEDOT	KYSYNTÄ/TARJONTA	TP 2022	TA 2023	TA 2024
TOIMINNAN LAAJUUS Varhaiskasvatus	Lapsia varhaiskasvatuksessa	592	585	590
	-joista esiopetuksessa	135	120*	120
	-joista päiväkodeissa	555	550	550
	-joista perhepäivähoidossa	37	35	40
	Kunnallisen ja hankitun palvelun osuudet päivähoidossa (päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit, %)	60/40	60/40	60/40
	Leikkitoiminta MLL, läsnäolopv.	248	300	150
	Lasten lakisääteinen kotihoidontuki, kotitalouksia keskim. kk	92	100	100
	-lapsia tuen piirissä, keskim. kk	156	135	135
	Yksityisen hoidon kuntalisä			
	-kotitalouksien lukumäärä	2	3	2
-lapsia tuen piirissä	2	5	5	

*lisäksi kaksivuotisessa esiopetuksessa on noin 50 lasta

Lasten päivähoiton kustannuksia 2008 - 2021 (nettokustannukset, €/0-6v):

Päivähoidon kustannuksissa näkyy 0-6-vuotiaiden osuuden pieneneminen Loimaan väestöstä vuosina 2012 - 2021 (6,6 % -> 5,4 %).

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

1. Lainsäädännön muutosten vaikutukset palvelujen järjestämiseen (mm. varhaiskasvatuslain muutokset, kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu jne.). Muutokset edellyttävät ennakointia ja varautumista (toimintaympäristön aktiivinen seuranta), edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta toimintamallien muuttamiseen.
2. Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

1. Tulojen väheneminen (esim. varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muutosten vaikutukset toimintatuottoihin, valtionosuuksien väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.

Toiminnalliset riskit

1. Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.
2. Palvelutarpeen äkilliset muutokset. Varhaiskasvatuksessa lapsimäärän ja hoidon tarpeen muutokset tuovat oman haasteensa henkilöstömitoitukseen ja tilakysymyksiin. Varautuminen edellyttää palvelutarpeen alueellista seurantaa ja ennakointia sekä edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja.
3. Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.
4. Pätevän henkilöstön rekrytointi (esim. varhaiskasvatuksen erityisopettajat). Henkilöstön rekrytointihaasteeseen voidaan varautua mm. luomalla positiivista työnantajakuva, huolehtimalla asiallisista työskentelyolosuhteista ja kilpailukykyisestä palkasta sekä mahdollistamalla henkilöstön kouluttautumista.

Muut perustelutiedot

Arviointikohde	Mittari	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Varhaiskasvatus	Päivähoitotoiminnan laatu koetaan hyväksi palautearviointikyselyissä (vastausten keskiarvo, asteikko 1-4)	Kyselyä ei toteutettu vuonna 2022.	3,5-4,0	3,5-4,0
	Hoitopäivän hinta (€/päivä), omatoiminta			
	- perhepäivähoito	156,0	95-100	120-130
	- ryhmäperhepäivähoito	-	-	-
	- päivähoito (päiväkodit)	76,0	90-95	110-120
	Hoitopäivän hinta (€/päivä), hankittu palvelu			
	- päivähoito (päiväkodit)	68,0	70-75	90-100

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuosi 2024

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteen uudistamista.
- Hoitopäivämaksujen väheneminen (asiakasmaksulain muutos 1.3.2023 alkaen).
- Hankerahoitus on arvioitu vuoden 2023 tasolle.
- Palkankorotusten vaikutus (3,11 %) noin +110 000 €.
- Palvelujen ostojen 3,3 %:n korotus (noin +88 000 €).
- Varhaiskasvatuksen henkilöstölisäykset (hoidon tarve, varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen, hanketoiminta) noin +85 000 €. Hanketoiminta näkyy vastaavasti myös toimintatuottojen lisääntymisenä.
- Kotihoidon tuen vähentäminen (lapsimäärän väheneminen), -55 000 €.

Varhaiskasvatus (Ulkoinen)

	TP 2022	MTA 2023	TA 2024	Muutos% 23/24
Toimintatuotot	700 073	527 900	527 900	
Toimintakulut	-8 140 521	-8 690 692	-8 816 888	1,5 %
Toimintakate	-7 440 448	-8 162 792	-8 288 988	1,5 %
Poistot ja arvonalentumiset				
Sisäiset				
Toimintatuotot		30 000		
Toimintakulut	-742 205	-945 000	-1 229 600	

Perusopetus ja keskiasteen koulutus

Toimiala: Sivistys

Toimielin: Sivistyslautakunta

Palveluala: Perusopetus ja keskiasteen koulutus

Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Opetuspalvelujen päämääränä on järjestää erilaiset oppilaat huomioon ottavaa, laadukasta ja tehokasta kasvatusta ja opetusta turvallisessa ja monipuolisessa oppimisympäristössä. Päämäärän saavuttamisen kannalta keskeisiä kriittisiä menestystekijöitä ovat mm.: monipuolinen opetustarjonta sekä turvallinen ja ajanmukainen oppimisympäristö, kodin ja koulun välinen yhteistyö, toimiva opiskeluhoito ja yksilöllinen tuki oppilaalle, henkilöstön oikea mitoitus ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen sekä palveluprosessien kehittäminen ja toiminnan priorisointi.

Esiopetusta ei järjestetä lukuvuonna 2023– 2024 koulujen yhteydessä, mutta Hirvikosken yhtenäiskoulussa on mahdollisuus kehitysvammaisten esiopetukseen.

Perusopetukseen kuuluvat oppivelvollisuuskoulut, joissa annetaan opetusta vuosiluokille 1-9. Loimaan kaupungin perusopetuksen kouluverkko käsittää yhteensä kuusi alaluokkien koulua ja yhden yläluokkien koulun sekä yhden yhtenäiskoulun. Osa Mellilän yläkoululaisista käy Kosken Seudun yläasteella kouluaan (kouluyhteistyösopimus).

Pienryhmäopetusta järjestetään Kauhanojan koululla, Keskuskoululla, Puistokadun koululla ja Hirvikosken yhtenäiskoululla. Muilla kouluilla erityisen tuen palveluja järjestetään yleisopetuksen ryhmissä. Lisäksi perusopetuksessa on yhteensä kahdeksan laaja-alaista erityisopettajaa.

Loimaalla on **erityisopetus sopimuksia** naapurikuntien kanssa. Sopimukset on päivitetty joulukuussa 2019. Yhteistyötä on tällä hetkellä mm. Auran, Kosken TI kunnan, Marttilan ja Pöytyän kuntien kanssa. Naapurikuntia, jotka lähettävät erityisoppilaitaan, laskutetaan vuosittain sopimuksen mukaisesti. Yhteistyö Kosken TI kunnan kanssa yläkoululaisten opetuksen järjestämisessä jatkuu vuonna 2011 tehtyjen sopimusten pohjalta (sopimus päivitettiin vuonna 2020).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä luoda pohjaa hyvälle kasvuille. Toimintaa järjestetään joka päivä Asemanseudun koululla, Kauhanojan koululla, Keskuskoululla, Kirkonkylän koululla, Metsämaan koululla, Niinjoen koululla sekä Hirvikosken yhtenäiskoululla. Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnittelu- ja koordinoititehtävät on nimetty kahdelle aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajalle ja toimintaa ohjaamaan laaditaan lukuvuodeksi toimintasuunnitelma.

Opiskeluhoito (kuraattori- ja psykologipalvelut) on siirtynyt hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa.

Perusopetuksessa on vuosittain käynnissä useita erilaisia **hankkeita**, joilla pyritään kehittämään palveluja ja toimintoja. Hankehakemukset ja –raportit käsitellään sivistyslautakunnassa.

Toimintaympäristön muutos

Erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys ja hyvä kohdentuminen-> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Oppilasmäärän muutokset ja oppilaiden tuen tarve vaikuttavat palvelujen järjestämiseen (henkilöstömäärä, tuntikehys, ryhmäkoot jne.).

Loimaan strategian toteuttaminen (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2024 perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet painottuvat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Perusopetuksessa painottuu myös Osaavan työvoiman Loimaa -kärkihankkeeseen. Yritysten ja työmahdollisuuksien tunnettavuuden parantamiseen pyritään mm. suunnitelmallisella yritysten ja koulujen yhteistyöllä (esim. työpaikkavierailut). Osaavan työvoiman Loimaa -kärkihanketta tuetaan opetussuunnitelman mukaisesti yrittäjyyskasvatuksella (mm. teemapäivät, monialaiset oppimiskokonaisuudet, laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien painotukset).

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä (kasvun ja oppimisen polku).	Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus muodostavat yhtenevän kasvun, kehityksen ja oppimisen polun. Toimintamalleja kehitetään ja yhtenäistetään (mm. nivelvaiheet, avustajapalveluiden ja muiden tukitoimien kriteerit, S2-opetus). Tunnistetaan lasten ja nuorten tuen tarpeet ja reagoidaan niihin nopeasti (oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys, hyvinvoinnin tukeminen).
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Liikkumisen, hyvien elintapojen (ravitsemus, liikunta, uni) ja hyvinvoinnin edistäminen.	Koulujen toiminnassa ja toimintaympäristöjen kehittämisessä panostetaan liikkumista ja hyvinvointia edistäviin toimintamalleihin. Hyvinvoinnin vuosikellon toteuttaminen kaikissa kouluissa (mm. turvataidot, arjen valinnat, itsetuntemus ja vahvuudet, kaveritaidot, tunnetaidot, selviytymiskeinot, arvot ja asenteet, unelmat ja luottamus elämään). MOVE-testien tulokset ovat keskimäärin valtakunnan keskitasolla. Kouluterveyskyselyn tulokset ovat parantuneet edellisestä mittauksesta.

2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Monipuolinen kerhotarjonta eri kouluilla. Toiminnalla voidaan osaltaan tukea opetus suunnitelman tavoitteiden toteutumista, tarjota mielekästä tekemistä vapaa-aikaan ja herättää kiinnostusta harrastustoimintaan. Toimintaan haetaan valtionavustusta.	Toteutuneiden kerhojen määrä (40-45 kerhoa). Osallistujamäärä (400-450 opp.). Myönnetty valtionavustus (55 000 - 60 000 euroa).
2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset, terveelliset ja kasvua/oppimista tukevat tilat. Suunnitelmallinen sisäilman seuranta kouluissa.	Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa. Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset (oppimisympäristöjen kehittäminen). Luokkahenki-palvelun käyttö toteutuu kaikissa kouluissa.

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat osa kouluarkea ja oppilaiden tulee päästä matalalla kynnyksellä palvelujen piiriin. Keskeistä annettaessa pedagogista tukea on oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys ja oppilaan hyvinvoinnin tukeminen.

Perusopetuksen oppilailla on oikeus opiskeluhooltoon. Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Opiskeluhooltotyötä tehdään yhteistyössä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Koulujen opiskeluhooltotyön toimintamallit ja periaatteet on kirjattu esi- ja perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelmaan (suunnitelma päivitetty 6/2023). 1.1.2023 alkaen opiskeluhooltopalvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueelle.

Perusopetuksen 5., 8. ja 9. luokkalaiset osallistuvat säännöllisesti kouluterveyskyselyyn. Kyselyn tuloksia hyödynnetään mm. opiskeluhoollolisten yms. palvelujen suunnittelussa.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunniteluun**

Opetussuunnitelmia uudistettaessa osallistetaan huoltajia ja oppilaita suunnitelman valmisteluvaiheessa.

Perusopetuksen oppilailla ja huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintoihin ja ajankohtaisiin asioihin mm. oppilaskunnan ja vanhempainyhdistysten kautta.

Perusopetuksessa toteutetaan säännöllisesti asiakastytyväisyys- yms. kyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Erityisesti päätöksissä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamista tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkovaikutusten arviointi.

Lisäksi ennen päätöksentekoa voidaan pyytää erillisiä lausuntoja (esim. nuorisovaltuusto, vanhempainyhdistykset jne.).

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Perusopetuksen koulukuljetusten hankinnalla on merkittävää paikallista yritysvaikutusta, sillä useat paikalliset liikennöitsijät osallistuvat kuljetuspalvelujen tuottamiseen.

Loimaan kaupunki on mukana Turun kaupungin hallinnoimassa seutuhankintoja koskevassa yhteistyösopimuksessa (mm. oppikirja-, askartelu-, toimisto- ja koulutarvike- yms. hankinnat).

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Sivistysvaliokunta on hyväksynyt perusopetuksen kestävän kehityksen ohjelman (13.12.2017).

Kestävän kehityksen ohjelma on työväline, jonka avulla kestävän elämäntavan oppimisesta tehdään suunnitelmallinen osa koulun toimintaa. Koulujen kestävän kehityksen työhön velvoittavat myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen visiona on kestävään elämäntapaan sitoutuneet kansalaiset, joiden tietoja, taitoja ja motivaatiota kartutetaan kaikkeen kasvatukseen ja koulutukseen sisäänrakennetulla kestävän kehityksen kasvatuksella.

Kasvatus ja koulutus ovat avainasemassa ympäristötietoisuuden lisäämisessä ja kestävään elämäntapaan oppimisessa. Koulujen ja oppilaitosten tehtävänä on huolehtia, että kaikenikäisillä kansalaisilla on sellaisia tietoja, taitoja, valmiuksia ja näkemyksiä, että kestävän ja oikeudenmukaisen tulevaisuuden rakentaminen ja kestävään elämäntapaan sitoutuminen onnistuvat.

Loimaan Keskuskoulu on useamman kerran palkittu ns. Vihreällä lipulla, joka on kansainvälinen tunnustus yhteisöille, jotka toimivat kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kuljetusten kilpailutuksessa otettiin huomioon 1.8.2021 voimaan tullut puhtaiden ajoneuvojen direktiivi. Vähäpäästöisistä autoista oli mahdollisuus saada ns. laatupisteitä tai mikäli sopimuskauden aikana hankkii puhtaamman auton, saa korotettua kilometrihintaa.

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Kouluverkon ja opetuspalvelujen kehittäminen kouluverkkoselvityksen ja kouluverkkopäätöksen mukaisesti.

Oppimisympäristöjen kehittäminen. 21. vuosisadan taidot sekä kasvanut teknologian hyödyntäminen lisäävät yhä enemmän painetta opetuksen ja rakennetun luokkaympäristön muutoksille. Meluton ympäristö ja hyvä akustiikka luokkahuoneissa ovat erityisen tärkeitä. Tulevaisuuden opetustilan oleellisina ominaisuuksina nähdään muunneltavuuden lisäksi joustavuus, johon yhdistyy teknologian tehokas hyödyntäminen sekä helppo kalusteiden siirrettävyys ja säädettävyys. Luokat ovat kokonaisuuksia, jotka koostuvat A=akustiikasta, T=teknologiasta ja K=kalustuksesta.

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin. Tarvittaessa voimme tehdä hankeyhteistyötä myös muiden kuntien kanssa.

Vuonna 2024 on käynnissä mm. perusopetuksen tasa-arvon edistämiseen liittyvä hanke, jossa oppilaille tarjotaan lisätukea opiskeluun (esim. ryhmäkokojen pienentäminen, avustajapalvelut). Hankkeelle on myönnetty valtionavustusta 180 480 euroa.

Valtionavustusta on myönnetty myös kerhotoiminnan tukemiseen (14 000 €) ja harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen (45 000 €). Näiden hankkeiden tavoitteena on saada aikaan monipuolista, lapsen ja nuoren kasvua tukevaa vapaa-ajantoimintaa, mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Lukuvuonna 2022-2023 alkaneista hankkeista jatkuvat esi- ja perusopetuksen poikkeusolojen tasoittamiseen ja oppimisympäristöjen kehittämiseen liittyvät hankkeet. Näiden hankkeiden tavoitteena on tukea koronapandemiasta palautumista sekä kehittää ratkaisuja ja toimintamalleja, jotka lisäävät oppimisen digitalisaation laatua ja edistävät opetus suunnitelman perusteiden mukaista tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä.

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Henkilöstömäärä on pystytty palveluverkon muuttuessa sopeuttamaan eläköitymisten ja määräaikaisten virkasuhteiden kautta.

Oppilasmäärän väheneminen, tuntikehyksen ja opetusryhmien määrän muutokset vaikuttavat myös opettajien määrään ja työtunteihin. Joillakin opettajilla voi olla haastetta saada opetusvelvollisuus täyteen ja toisaalta pitää opettaa useammalla koululla. Näillä voi olla jatkossa oma vaikutuksensa henkilöstön pysyvyyteen ja uusien henkilöiden rekrytointiin. Oppilaiden tuen tarve vaikuttaa erityisesti koulunkäynninohjaajien määrään ja resurssitarve vaihtelee vuosittain merkittävästi.

Henkilöstön poissaoloilla on merkittävä vaikutus sijaistarpeeseen ja riittävän henkilöstön varmistaminen voi olla ajoittain ongelmallista.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään.

Henkilöstön osaamista on tuettu mm. kehittämishankkeisiin liittyvillä koulutuksilla. Lisäksi vuosina 2022-2023 olemme hankkineet henkilökunnalle ns. nepsy-valmentajakoulutusta. Nämä koulutukset jatkuvat myös vuonna 2024.

Toistaiseksi avoinna olleisiin tehtäviin on ollut hakijoita kohtaisen hyvin. Vähiten päteviä hakijoita on erityisopettajien tehtäviin. Määräaikaisten tehtävien täyttäminen on ajoittain ollut haasteellista.

Opettajista muodollinen kelpoisuus on 94 %:lla ja koulunkäynninohjaajista 98 %:lla. Henkilöstöstä määräaikaisessa virka- ja työsuhteessa on noin 26 %. Määräaikaisuudet perustuvat lähinnä sijaisuuksiin ja tehtävien hoidon järjestelyihin.

Seuraavassa taulukossa on eri nimikkeiden kohdalla jonkin verran muutosta edellisiin vuosiin verrattuna. Tämä perustuu lähinnä vuonna 2023 toteutettuihin tehtävien hoidon järjestelyihin (esim. päätoimisen tuntiopettajan tehtävä täytettiin virkana), jotta nimikkeet vastaavat paremmin nykyisiä tehtäviä. Lisäksi talouspuolelta palvelusihteeriresurssia siirrettiin sivistyspalveluihin 0,4 htv (hyvinvointialueudistus). Opiskeluhuollon kuraattorit ja psykologit siirtyivät 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Sivistysjohtaja	1	1	1
Palvelusihteer	5	5	5,4
Rehtori	4	4	4
Luokanopettaja	51	51	51
Lehtori	30	30	31

Pt. tuntiopettaja	23	23	21
St. tuntiopettaja	0	0	0
Erityisluokanopettaja	14	14	14
Erityisopettaja	8	8	9
Esikoulun opettaja	0	0	0
Koulunkäynninohjaaja	48	48	49
Apip-toiminnan ohjaaja	4	4	3
Koulukuraattori	3	0	0
Koulupsykologi	3	0	0
Perusopetus (yhteensä)	194	188	188,4

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Loimaan kaupungin perusopetuksessa on kahdeksan koulua. Kouluverkon muutoksen jälkeen (v. 2021) tilojen käyttö on tehostunut. Koulujen tämänhetkinen vapaa kapasiteetti mahdollistaa tarvittaessa oppilasmäärän lisääntymisen.

Asemanseudun, Kauhanojan, Kirkonkylän ja Niinijoen koulujen tiloissa järjestetään myös varhaiskasvatusta.

Koulukiinteistöissä on ajoittain esiintynyt sisäilmaongelmia (mm. Hirvikosken yhtenäiskoulu ja Kirkonkylän koulu). Yhtenäiskoululla ja Kirkonkylän kouluilla tehtiin vuonna 2019 sisäilmakorjauksia. Puistokadun koululla ja Hirvikosken yhtenäiskoululla on kevästä 2021 alkaen toteutettu sisäilmaseurantaa (ns. Luokkahenki). Sivistyslautakunta päätti syyskuussa 2021 ottaa ko. palvelun käyttöön laajemminkin. Sopimus mahdollistaa 50 - 55 luokkatilan seurannan kerrallaan ja tarkoitus on toteuttaa seurantaa kaikilla kouluilla tietyn aikataulun mukaisesti.

Kouluverkkoselvityksen mukaan koulukäytössä säilyviin kiinteistöihin on perusteltua tehdä suunnitelmat kunnossapitotoimista ja korjaustarpeista, jotta kiinteistöt olisivat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Opetuspalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat kuljetusten hankinta. (n.1 300 000 euroa/vuosi). Kuljetukset on kilpailutettu lukuvuosille 2021-2024 (+ kaksi optiovuotta). Kuljetusten hintatason nousu kilpailutuksessa, kouluverkkomuutos ja polttoaineen merkittävä hinnannousu ovat kasvattaneet kuljetuskustannuksia.

Palvelujen ostoihin kirjataan myös lukiokoulutuksesta aiheutuvat kustannukset eli todellisten kustannusten ja valtionosuuden välinen erotus (noin 500 000 - 600 000 euroa/vuosi).

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

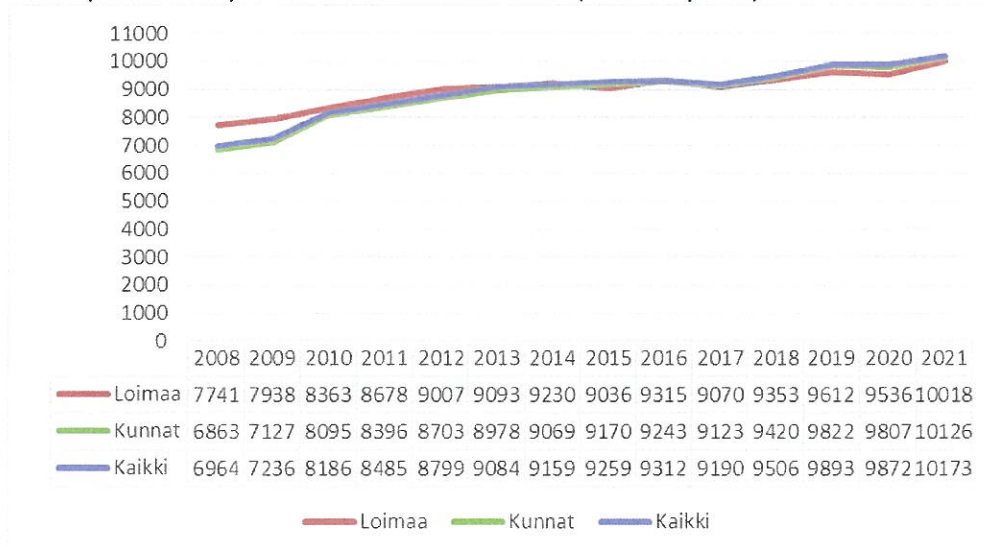
Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Muut olennaiset tunnusluvut ja vertailutiedot.

PERUSTIEDOT		TP 2022	TA 2023	TA 2024
Oppilaat kouluittain (TA 2024 keskiarvo syksy 2023 ja arvio syksy 2024)	Asemanseudun koulu	62	57	59
	Kauhanojan koulu	54,5	51	45
	Keskuskoulu	374	381	392
	Kirkonkylän koulu	109	108	100
	Metsämaan koulu	50	47	47
	Niinijoen koulu	37,5	36	33
	Puistokadun koulu	313,5	308	305
	Hirvikosken yhtenäiskoulu	416,5	405	415
Oppilaat perusopetuksessa	Oppilaat yht.	1417	1393	1396*
	Yleisopetus	1314	1288	1291
	Luokkamuotoinen erityisopetus	103	105	105
	Osa-aikaiseen erityisop. osallistuneet	322	350 - 360	330-340
	Tehostetun tuen oppilaat	212	210 - 215	210-215
Vieraskuntalaisia	Perusopetus	2,9 %	2,5 %	2,5 %
	Erityisopetus	14,5 %	12,5 %	14,0 %

*luvussa ovat mukana valmistavan opetuksen oppilaat, joita lv. 2023-2024 on 12 (Keskuskoulu ja HYK).

Perusopetuksen käyttökustannukset 2008 - 2021 (OPH:n raportit):

Perusopetuksen käyttökustannusten kehitykseen vaikuttavat monet tekijät. Loimaalla haastetta tuovat mm. useat (pienehköt) yksiköt, laaja erityisopetus, laaja tuntikehys sekä kuljetusoppilaiden merkittävä osuus. Koulukohtaiset erot yleisopetuksen opetuskustannuksissa ovat Loimaalla huomattavat. Erot ovat monen tekijän summa, mutta ainakin oppilasmäärä sekä erityisesti kiinteistöhuolto- ja kuljetuskustannukset ovat tässä mielessä merkittäviä tekijöitä. (taulukon kustannukset sisältävät sairaala- ja vammaisopetuksen).

Vertailutietoja (v. 2021) muutamista (samankokoisista) kunnista (OPH:n raportit):

Kunta	Oppilaat	Opetustunnit/ opp	Opetus €/tunti	Kuljetusoppilaat	Kuljetus €/opp	Ruokailu €/opp/pv	Yhteensä €/opp
Forssa	1 334,5	69	84	218,5	2 089	3,12	10 834
Kauhajoki	1 250,5	58	95	430	2 184	4,35	10 315
Lieto	2 506,5	63	70	542,5	1 134	2,99	8 007
Loimaa	1 423,5	78	79	578	1 862	3,25	10 018
Naantali	1 906,5	69	77	349	2 334	3,67	9 511
Uusikaupunki	1 326,5	77	83	362	957	3,20	11 030
Kunnat yhteensä	520 549	70	75	104 750	1 911	2,92	10 126

Edellä olevan taulukon perusteella erityisesti opetuksen määrä (tuntikehyks) ja kuljetuskustannukset ovat merkittävimmät tekijät, jotka nostavat oppilaskohtaisia kustannuksia Loimaalla. Viime vuosina Loimaan ero keskimääräisiin oppilaskohtaisiin kustannuksiin on pienentynyt, mikä perustuu lähinnä tuntikehyksen vähentämiseen. Pinta-alalta laajassa kunnassa koulukuljetusten kustannukset ovat joka tapauksessa jatkossakin merkittävät. Tämän takia kustannuksissa on ongelmallista päästä valtakunnalliselle tasolle, mutta vuosina 2017 - 2021 Loimaan kaupungissa oppilaskohtaiset kustannukset ovat olleet alle valtakunnan keskiarvon. (edellä olevan taulukon luvut eivät sisällä sairaala- ja vammaisopetusta).

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

- Lainsäädännön muutosten vaikutukset palvelujen järjestämiseen (mm. opetussuunnitelmien muutokset, oppivelvollisuuden laajentaminen yms.). Muutokset edellyttävät ennakoitua ja varautumista (toimintaympäristön aktiivinen seuranta), edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta toimintamallien muuttamiseen.
- Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

- Tulojen väheneminen (esim. valtionosuuksien väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.
- Hankerahoituksen väheneminen. Opetuspuolella on viime vuosina saatu merkittävästi taloudellista resurssia erilaisiin hankkeisiin, joilla on voitu kehittää palveluja. Jatkossakin olennaista on aktiivinen hanketoiminnan seuranta ja panostaminen hankerahoituksen hakemiseen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Toiminnalliset riskit

- Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.
- Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.
- Pätevän henkilöstön rekrytointi (esim. erityisopettajat). Henkilöstön rekrytointihaasteeseen voidaan varautua mm. luomalla positiivista työnantajakuva, huolehtimalla asiallisista työskentelyolosuhteista ja kilpailukykyisestä palkasta sekä mahdollistamalla henkilöstön kouluttautumista.

Muut perustelutiedot

Arviointikohde	Mittari	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Perusopetus	Oppilaita/opettaja perusopetuksessa	11,3	11,1	11,1
	Oppilaita/opettaja laaja-alainen erityisopetus	184	175	175
	30.9. jatkokoulutuksen ulkopuolelle jäävät/edellisenä keväänä 9.luokan päättötodistuksen saaneet	0 %	0 %	0 %
	Perusopetuksen käyttökustannukset (yleis- ja erityisopetus) € / opp	9 540	9 800	10 500
	Perusopetuksen laatu koetaan hyväksi palautearviointikyselyissä (vastausten keskiarvo, asteikko 1-4)	3,4	3,3-3,5	3,3-3,5
	Oppilasmäärä/opetusryhmä			
	1-2 lk 3-6 lk 7-9 lk	16,1 18,0 15,8	17-18 18-19 16-17	16-17 18-19 16-17
Iltapäivätoiminta	Oppilaita apip-toiminnan piirissä: 1-2-luokat	131	145	150
	Oppilaita apip-toiminnan piirissä: 3-9-luokat	27	30	20
	Ohjaustuntien määrä/vko	405	410	410

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuosi 2024

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteen uudistamista.
- Palkankorotusten vaikutus (3,11 %), +270 000 €.
- Palvelujen ostojen 3,3 %:n korotus (noin +90 000 €).
- Hankerahoitus on arvioitu jonkin verran vuoden 2023 tasoa korkeammalle (vuodelta 2023 siirtyvä rahoitus, uudet hankerahoitukset (+25 000 €).
- Myyntituottojen lisääminen (kotikuntakorvaukset ja opetuspalvelujen myynnistä saadut tulot), +50 000 €.
- Tuntikehyksen vähentäminen (oppilasmäärän väheneminen) ja tehtävien hoidon järjestelyt (-40 000 €).

Perusopetus ja keskiasteen koulutus (Ulkoinen)

	TP 2022	MTA 2023	TA 2024	Muutos% 23/24
Toimintatuotot	1 390 938	1 249 600	1 299 600	4,0 %
Toimintakulut	-13 697 928	-13 615 021	-14 165 596	4,0 %
Toimintakate	-12 306 990	-12 365 421	-12 865 996	4,0 %
Poistot ja arvonalentumiset				
Sisäiset				
Toimintatuotot				
Toimintakulut	-2 552 988	-2 826 800	-3 057 500	

Vapaa-aikapalvelut

Toimiala: Sivistys

Toimielin: Sivistyslautakunta

Palveluala: Vapaa-aikapalvelut

Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Lähtökohtana vapaa-aikapalveluiden toiminnassa on lisätä sellaisia toimintatapoja ja palveluita, jotka edistävät kuntalaisten kuulumista yhteisöihin. Palveluilla on varmistettava mahdollisuudet osallistua aktiivisesti vapaa-ajalla myös niille kuntalaisille, jotka eivät ole kansalaisjärjestöjen toiminnan piirissä. Vapaa-aikapalvelut ovat osaltaan kehittämässä kaikkien kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaa elinympäristöään koskeviin asioihin.

Vapaa-aikapalvelut tuottavat ja edistävät palveluja, jotka ovat enimmäkseen ennaltaehkäiseviä. Vapaa-aikapalvelut toimivat edistäjinä ja sellaisten palveluiden tuottajina, joita kansalaisjärjestöt eivät voi tuottaa. Yhdistysten, järjestöjen ja seurojen toimintaa tuetaan myöntämällä avustuksia ja osoittamalla tiloja niiden toimintojen järjestämiseen.

Kirjastopalvelut toimivat pääkirjastossa sekä Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän lähikirjastoissa.

Kirjastopalveluiden tehtävänä on kirjastolain mukaan tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Tehtävien hoitamiseksi kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö. Kirjasto kehittää toimintaansa ja tekee yhteistyötä muiden kirjastojen kanssa seutu-, maakunta- ja valtakunnallisella tasolla.

Kirjastot ovat lukemisen, kulttuurin, kokoontumisten ja tapahtumien paikkoja. Tiloissa voi opiskella, harrastaa ja työskennellä. Kirjasto järjestää tapahtumia ja näyttelyitä myös yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Kirjastopalveluiden tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Palveluiden saavutettavuutta edistetään mm. kirjaston kotipalvelulla ja yhteistyöllä Saavutettavuuskirjasto Celian kanssa. Kirjasto auttaa arjen digipulmissa ja tukee kaikenikäisten ihmisten osaamista ja selviytymistä digitaalisen ajan haasteissa. Kirjaston digituki on maksutonta ja siihen voi osallistua kuka tahansa.

Kirjasto tarjoaa kouluille ohjattuja kirjastokäyntejä. Lasten ja nuorten lukuharrastusta tuetaan myös kirjavinkkauksen avulla. Kirjasto on mukana koulujen kulttuurikasvatussuunnitelmassa tarjoamalla esimerkiksi kirjastonkäytönopetusta, mediakasvatusta ja kirjavinkkausta. Myös päiväkotiryhmien on mahdollista tulla kirjastoon ohjatuille kirjastokäynneille tai satuhetkiin.

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on luoda mahdollisuuksia ja edellytyksiä taiteen harjoittamiselle sekä kotiseututyön ja perinteen harrastamiselle.

Kulttuuripalvelut tuottavat kulttuuri- ja perinnetoimintaan liittyviä palveluita sekä toteuttavat muita tehtäviä kuten järjestävät julkisia tilaisuuksia, ylläpitävät perinteen tallentamista ja vastaavat osittain ystävyyskuntatoiminnasta ja matkailuun liittyvistä tehtävistä. Avustuskohteita ovat mm. Suomen maatalousmuseo Sarka, Loimaan seudun teatteriyhdistys, kulttuuriyhdistykset ja kylät.

Keskeisiä tehtäviä ovat musiikkitilaisuuksien ja muun esittävän taiteen tukeminen ja järjestäminen, teatteritoiminnan tukeminen, elokuvatoiminta, taidekokoelman ylläpitäminen ja kartuttaminen sekä

näyttelytoiminta. Kulttuuripalvelut vastaavat Loimaan Taidetalon, Alpo Jaakolan patsaspuiston, kuivurigallerian ja Vesikosken myllyn toiminnasta sekä Heimolinnan juhlatilan vuokrauksesta.

Liikuntapalveluiden perustehtävänä on tuottaa ja kehittää eri palvelualueiden ja sidosryhmien kanssa laadukkaita ja monipuolisia liikkumis-, liikunta- ja vapaa-ajan palveluita.

Kuntien liikuntatoiminnan perustehtävää linjaa liikuntalaissa asetettu ohjeistus. Liikuntalain tarkoituksena on mm. edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla.

Kunnan tulee luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle kehittämällä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa, tukemalla kansalais- ja seuratoimintaa, rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja, järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät sekä kehittämällä paikallista ja kuntien välistä sekä alueellista yhteistyötä.

Painopisteinä ovat erityisliikunta, ikäihmiset, lapsiperheiden liikunta sekä liikuntaneuvonta. Loimaan kaupunki on mukana Voimaa vanhuuteen -ohjelmassa, jonka päämääränä on edistää vielä kotona tai palvelutaloissa itsenäisesti pärjäävien toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (+75) liikkumiskykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla. Tavoitteena on motivointi elinikäiseen liikuntaan, terveellisempään elämään ja oman kiinnostuksen mukaisen liikuntapolun löytäminen matalan kynnyksen ryhmien, lajikokeilujen yms. kautta.

Uimahalli Vesihovi on ”vauvasta vaariin” kuutena päivänä viikossa vesiliikuntapalveluja tuottava seutukunnallinen ohjatun liikunnan ja omaehtoisen virkistykseen keidas. Vesiliikuntaohjelmiston laajennuksen myötä ohjatut ja omaehtoiset ohjelmat laajenevat syvänveden jumppiin ja ajastettaviin virtuaalitunteihin.

Loimaa ja muut Saviseudun kunnat ovat mukana LiikU:n organisoimissa eri vuodenaikoihin keskittyvissä liikuntakampanjoissa (talviliikkuja, haastepöytäsyksyn kampanja), joissa osanotto kirjataan pääasiassa mobiilisovelluksiin. Saviseudun kunnilla on keskinäinen asukasluokien suhteeseen perustuva ”kisa”, jonka tavoitteena on innostaa kuntalaisia omaehtoiseen liikuntaan ympäri vuoden.

Neljän kunnan yhteisen Harjureitin kehitystyötä jatketaan ja markkinointia kehitetään. Suunnitteluvaiheessa olevien talvipöytä- ja kävelyreittien toteutuksen eteenpäin vieminen monipuolistaa eri käyttäjäryhmien ympärivuotista ulkoilukäyttöä.

Nuorisopalveluiden tehtävänä on tuottaa nuorisolain edellyttämiä palveluita nuorille (alle 29-vuotiaille). Nuorisopalvelut luovat edellytyksiä nuorisotoiminnalle, järjestävät itse toimintaa, tukevat nuorten kasvua, kehitystä ja kansalaisvalmiuksia tiiviissä yhteistyössä viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen sekä yksityisten henkilöiden, erityisesti nuorten ja heidän perheiden kanssa.

Nuorisopalveluiden tehtävänä on huolehtia, että nuorilla on mahdollisuus käyttää heille suunnattuja palveluja ja että heillä on mahdollisuuksia ja valmiuksia vaikuttaa elinolosuhteisiinsa. Tätä tarkoitusta varten kehitetään edelleen nuorten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Nuorisopalvelut järjestävät nuorisotiloilla alakoululaisille (4-6 lk), yläkouluikäisille sekä toisen asteen opiskelijoille tarkoitettua avointa toimintaa. Avoimen toiminnan lisäksi järjestetään tapahtumia, retkiä, kerhoja ja leirejä. Loimaan kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti tuotetaan peruskoululaisille ennalta ehkäiseviä palveluja.

Loimaa on mukana nettinuorisotyössä (Netari) ja tarjoaa omalta osaltaan avoimen toiminnan palvelua mm. syrjäseutujen nuorille. Myös sateenkaarinuorille on omaa toimintaa.

Nuorten osallisuuden ja nuorten asioiden edistäjänä Loimaalla toimii nuorisovaltuusto.

Loimaan kaupungissa toimii lasten ja nuorten monialainen työryhmä. Sen toiminta on yhdistetty paikalliseen LAPE-ryhmään (lapsiperheiden kehittämisohjelma). Työryhmä toimii nuorisolain edellyttämänä nuorten ohjaus- ja palveluverkostona.

Seutukunnallinen nuorisotoiminta (SENU) jatkaa toimintaansa neljän kunnan etsivän nuorisotyön yhteistyönä ja Loimaa toimii näiden kuntien etsivän nuorisotyön koordinaattorina.

Työväenopisto tuottaa loimaalaisille heidän tarpeistaan lähtevää opetusta ja oppimistavoitteista harrastustoimintaa, joka tukee kuntalaisten aktiivisuutta, kehittää osaamista ja sivistystä sekä edistää henkistä ja ruumiillista hyvinvointia. Paikallisten yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä mahdollisimman laajan seutukunnallisen, alueellisen ja paikallisen kurssitarjonnan saavuttamiseksi.

Työväenopiston toiminta käsittää perinteisen vapaan sivistystyön lisäksi mm. lapsille ja nuorille annettavaa taiteen perusopetusta yleisen oppimäärän mukaan. Sitä tarjotaan kuvataiteissa sekä teatteritaiteessa. Tilauskoulutusta ja muuta maksupalvelukoulusta työväenopisto järjestää tarpeen mukaan. Toistaiseksi sen määrä ja tarve paikkakunnalla on ollut vähäinen.

Musiikkiopisto järjestää laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta. Taiteenaloja ovat musiikki ja tanssi. Osana opetusta ovat myös musiikkiin ja tanssiin liittyvät tilaisuudet ja tapahtumat, joita musiikkiopisto järjestää. Elinikäisen taidesuhteen, taiteellisen ilmaisun ja taitojen kehittymisen ohella taiteen perusopetus tukee ihmisen tunne-elämän kehittymistä sekä kasvua ja osallisuutta. Kaikki kuntalaiset voivat saada merkityksellistä sisältöä vapaa-ajalleen elämänlaatua parantamaan.

Sopimus Loimaan Seudun musiikkiopiston ylläpitämisestä päivitettiin vuoden 2022 alkupuolella. Yhteistyökuntina ovat Auran, Kosken Tl, Oripään, Punkalaitumen, Pöytyän ja Ypäjän kunnat.

Musiikkiopistossa on mahdollista opiskella monipuolisesti eri instrumenttien soittoa sekä laulua. Instrumenttiopetuksen lisäksi opintokokonaisuuteen kuuluvat musiikin hahmotusaineiden opiskelu sekä yhteismusisointi erilaisissa yhtyeissä tai kuoroissa. Musiikkileikkikoulu on alle kouluikäisille tarkoitettua musiikillista valmennusta sekä lapsen kasvua tukevaa toimintaa.

Tanssilinjalla opettavina aineina ovat baletti, nykytanssi ja lastentanssi.

Musiikkiopistossa toimii avoin linja, jonka tarkoituksena on tarjota kaikille halukkaille, iästä ja aikaisemmista musiikkiopinnoista riippumatta, mahdollisuus musiikinopiskeluun.

Toimintaympäristön muutos

Erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Korona-pandemiasta palautuminen-> asiakkaiden saaminen palvelujen piiriin, korona-ajan toimivien käytäntöjen hyödyntäminen (digitaaliset palvelut).

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys ja hyvä kohdentuminen-> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Loimaan strategian toteuttaminen (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2024 vapaa-aikapalvelujen toiminnalliset tavoitteet painottuvat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan taiteen perusopetuksen yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa. Tuemme yhtenäistä kasvun ja oppimisen polkua lapsille ja nuorille.	Taiteen perusopetus tavoittaa 30 % alle 18-vuotiaiden ikäluokista. Opetussuunnitelmat päivitetään säännöllisesti, toimintaa arvioidaan säännöllisesti ja kehitetään palautteen pohjalta.
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Opistojen tarjonta ottaa huomioon kaikki ikä- ja väestöryhmät. Vahvistetaan erityisesti miesten osallistumismahdollisuuksia. Palveluja järjestetään hajautetusti, lähellä kuntalaisia.	Opistoissa toteutuu monipuolinen ja kuntalaisten tarpeiden mukaan hyvin kohdentuva kurssitarjonta. Opistoissa on vähintään 10 alle kouluikäisille tarjottavaa kurssia, vähintään 10 ikäihmisille suunnattua kurssia sekä vähintään 20 Loimaan keskustan ulkopuolella järjestettävää kurssia. Opistoissa poikien ja miesten osuus nousee 30 %:iin osallistujista. Musiikkiopistolla on vuosittain vähintään viisi vierailua sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen ja vähintään viisi musiikkiopiston ulkopuolella järjestettyä, suurelle yleisölle avointa tilaisuutta.
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Kehitämme kotona asuvien ikäihmisten mahdollisuutta itsenäisen kuntouttavan liikunnan toteuttamiseen teknologiaa hyödyntäen. Teknologian hyödyntäminen monipuolisen liikuntamateriaalin tuottamisessa sekä tarjolla olevien kirjasto- ja kulttuuripalvelujen hyödyntämisessä.	Tablettikäyttäjien asiakasmäärä 80. Luodaan digitalisaatiota hyödyntäen palveluja, jotka aktivoivat kuntalaisia oman hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseen. Liikuntaraatien järjestäminen. Ikäihmisten liikuntaneuvonnan kokeilu tapahtumaluonteisesti.
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Voimaa vanhuuteen mentorointiohjelman avulla edistetään toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (pääosin 75+) liikuntakykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveystuettuna avulla.	Uusien vertaisohjaajien kouluttaminen ja vanhojen aktivoiminen vertaisvetureiksi. Tavoitteena on 15 vertaisohjaajaa. Ulkoiluystäväkoulutus. Tavoitteena 10 uutta ulkoiluystävää.

	<p>Liikuntaneuvonnan palveluketjun luominen sekä ikäihmisille että työikäisille fyysisen toimintakyvyn varmistamiseksi.</p> <p>Lasten ja nuorten liikuntakasvatuksen tukeminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa</p>	<p>10 % kasvu liikuntapalvelujen 75+ ryhmien toiminnassa.</p> <p>70+ liikuntakyselyn tulosten huomioiminen liikuntapalveluiden kehittämisessä.</p> <p>Liikuntaneuvonnan palveluketju kokeiluun, tavoitteena 10 asiakasta.</p> <p>Lasten ja nuorten liikuntapalvelutarjonnan kehittäminen kyselyjen vastausten perusteella.</p>
2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	<p>Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset ja terveelliset tilat.</p> <p>Suunnitelmallinen sisäilman seuranta.</p>	<p>Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa.</p> <p>Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset.</p>
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	<p>Nuorisopalvelut ottavat toiminnassaan huomioon kaikki nuoret ja jokainen on tervetullut toiminnan piiriin. Erityishuomiota kiinnitetään syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin ja niihin, joiden viiteryhmää kohtaan kohdistuu stigmaa. Nuorisotyössä panostetaan lasten ja nuorten kohtaamiseen.</p>	<p>Nuoret löytävät omia ryhmiään ja saavat uusia kavereita. Yksinäisyyden tunne vähenee ja aktiivisuus lisääntyy. Toimintaan tulee mukaan nuoria, jotka eivät aiemmin ole osallistuneet. Nuori kokee olevansa arvokas, vahvistetaan luottamuksellisten suhteiden syntymistä. Nuoret ovat mukana kehittämässä ja toteuttamassa toimintaa.</p>
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	<p>Nuorisopalvelujen ja koulujen yhteistyön kehittäminen mm. koulunuorisotyön kautta.</p>	<p>Koulujen ja nuorisopalvelujen saumaton yhteistyö, jolla vahvistetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kiinnittymistä kouluyhteisöön (matalan kynnyksen toimintaa, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen, yksilöiden kasvun ja kehityksen tukeminen, kouluviihtyvyyden lisääminen jne.).</p>
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	<p>Kirjasto on kaikille avoin ja maksuton tila, jossa erilaiset ihmiset voivat kohdata toisiaan. Kirjasto tukee asiakkaitaan toimimaan aktiivisina kuntalaisina ja järjestää tapahtumia kaikille ikäryhmille. Kirjasto tarjoaa tiloja yhdistysten ja</p>	<p>Kirjasto tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan.</p> <p>Tapahtumien lukumäärä/vuosi (50 - 55) ja osallistujamäärä (500 - 550).</p>

	ryhmien kokoontumiseen sekä opiskeluun ja etätöihin.	
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	Ylläpidetään ja kehitetään vakiintuneita kulttuuriperinteitä ja luodaan uusia kohtaamisen paikkoja ja -muotoja. Tehostetaan yhteistyötä paikallisten yhdistysten kanssa.	Perinteisten tapahtumien järjestäminen ja kehittäminen sekä uusien tapahtumien/palvelujen toteuttaminen (monipuolisuus, tarvelähtöisyys, hyvä kohdentuminen). Tuetaan kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä mm. korottamalla kyläyhdistyksille jaettavia yleisavustuksia (asumisen teemavuosi) ja lisäämällä kohdeavustusten määrärahoja. Edistetään kulttuurikaveritoimintaa esim. yhteistyössä liikuntatoimen (Voimaa vanhuuteen -hanke) tai SPR:n (ystävätoiminta) kanssa.

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on edistää ja ylläpitää asukkaiden hyvinvointia tuottamalla riittävät olosuhteet virkistys- ja harrastustoiminnalle sekä järjestämällä monipuolista ja virikkeellistä toimintaa eri-ikäisille kuntalaisille yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Tutkimusten (ks. esim. Laitinen, M. 2013, Manninen, J. 2016 ja 2018) mukaan kirjasto-, liikunta- ja kansalaisopistopalvelut ovat yhteiskunnallisia investointeja, joihin kuntien kannalta liittyy selkeä sosiaalinen tuottavuus. Näihin palveluihin kohdennetut resurssit tuottavat kuntataloudelle euroissa mitattuna moninkertaiset hyödyt mm. ennalta ehkäisemällä kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä sairastumista sekä vähentämällä syrjäytymistä. Aikuisiällä tapahtuvan opiskelun on todettu myös kasvattavan kuntalaisten osaamispääomaa ja aktiivista kuntalaisuutta edistävää sosiaalista pääomaa.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunniteluun**

Vapaa-aikapalveluissa toteutetaan säännöllisesti erilaisia asiakastyytyväisyyskyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Seurojen ja yhdistysten kanssa käytävä vuoropuhelu on säännöllistä.

Nuorisovaltuusto on loimaalaisten nuorten vaikuttajaelin, joka pyrkii edistämään loimaalaisille nuorille tärkeitä asioita, parantamaan loimaalaisten nuorten viihtyvyyttä, osallistumaan kunnallisten luottamuselinten toimintaan ja samalla oppimaan kunnallista päätöksentekoa ja demokratiaa.

Nuorisoparlamentin (joka 3. vuosi) tavoitteena on kuulla nuoria oman kotiseudun palveluiden ja elinympäristöjen kehittämiseksi. Nuorisoparlamentti toimii demokratiakasvatuksen välineenä, nuorten osallisuuden, aktiivisuuden ja vaikuttamisen tukena.

Nuorisotalojen talotoimikunnat vaikuttavat nuorisotalojen sisällön kehittämiseen sekä päättävät osaltaan nuorisotilaan suunnattujen toimintabudjettien käytöstä. Talotoimikunnat tukevat nuorten osallisuutta ja mahdollistavat nuorten kuulemisen heidän lähiyhteisössään.

Eryteisesti päätöksissä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamistapaa tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkovaikutusten arviointi.

Lisäksi ennen päätöksentekoa voidaan pyytää erillisiä lausuntoja (esim. nuorisovaltuusto, seuratyhdistykset jne.).

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Toimivat vapaa-aikapalvelut ovat vetovoimatekijä potentiaalisille muuttajille.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin. Tarvittaessa voimme tehdä hankeyhteistyötä myös muiden kuntien kanssa.

Nuorisopalveluilla on vuonna 2024 mm. etsivän nuorisotyön hanke ja European Solidarity Corps -hanke, joka mahdollistaa kansainvälisen vapaaehtoistoiminnan Loimaalla. Musiikkiopistolle on myönnetty Erasmus+-akreditointi vuosille 2022-2027.

Kirjastopalveluselityksessä esitettujen toimenpiteiden toteuttaminen ja palvelujen kehittäminen. Vuoden 2024 aikana aloitetaan omatoimikirjastojen käyttöönotto Alastaron kirjastosta.

Digituki on kiinteä osa tämän päivän kirjastotyötä ja asiakaspalvelua. Digituen antamisessa olennaista on myös kirjastojen asiakastietokoneiden ajantasaisuus ja tietoturvallisuus. Tämän takia asiakastietokoneet tuleekin uusia vuoden 2024 aikana.

Liikuntapalveluiden tarjontaa tulee kehittää ja laajentaa kaikille ikäryhmille. Vuonna 2023 toteutettujen liikuntakyselyiden tulosten perusteella kehitetään tarjontaa kohderyhmien toiveiden mukaisesti.

Museotoiminnan valtionosuuden piiriin voi hakea joka neljäs vuosi. Kulttuuripalvelut ovat tehneet hakemuksen keväällä 2023 (vuoden 2024 alkavan avustuskakson osalta). Keväällä 2023 museolain vaatima minimihenkilöstömäärä ei vielä täytynyt, joten henkilöstömitoitus ja nimikkeet pitää muuttaa.

Opistojen kehittämistyössä tavoitteena on päivittää toimintatapoja, hyödyntää digitalisaatiota sekä laajentaa verkostoja paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toiminnan hyvinvointivaikutusten vahvistamiseksi.

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Vapaa-aikapalveluiden päätoiminen henkilöstö on suhteellisen vähäinen. Mm. liikuntapalveluissa (uimahalli) henkilöstöresurssin vähäisyys tuo oman haasteen/riskin palvelujen järjestämiselle. Lisäksi eri sektoreilla monet tehtävät ovat yksittäisen henkilön varassa, mikä erityisesti poikkeustilanteissa aiheuttaa haavoittuvuutta tehtävien hoidossa.

Kulttuuripalveluissa hakemus museotoiminnan valtionavustuksen piiriin merkitsee myös henkilöstöorganisaation muutosta (nimikkeiden muuttamista, resurssin lisäämistä). Kulttuurisihteerin nimeke olisi jatkossa museonjohtaja ja kulttuurituottajan museoassistentti. Sivistyslautakunta on keväällä 2022 muuttanut musiikinohjaajan nimikkeen kulttuurituottajaksi.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään (erityisesti nuorisopalvelut). Uuden strategian mukaisesti (Lasten ja nuorten Loimaa) on nuorisopalveluihin lisätty yksi nuoriso-ohjaaja. Vuosina 2022-2023 nuorisopalveluissa on ollut hankerahoituksella koulunuorisotyöntekijä. Hankkeen jatkosta ei ole tietoa, mutta seuraavassa henkilöstötaulukossa on nuoriso-ohjaajien määrässä mukana koulunuorisotyöntekijä. Koulunuorisotyö tukee koulun ja nuorisopalvelujen välistä yhteistyötä ja sillä koetaan olevan tarvetta koulujen arjessa.

Viime aikoina avoinna olleisiin tehtäviin on ollut suhteellisen vähän hakijoita ja joidenkin tehtävien täyttämässä on ollut ongelmia.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Kirjastotoimenjohtaja	1	1	1
Kirjastonhoitaja	1	2	2
Kirjastovirkailija	8	9	8
Kulttuurisihteeri	1	1	1
Kulttuuriohjaaja	1	1	1
Kulttuurituottaja (ent. musiikinohjaaja)	0	1	1
Liikuntasihiteeri	1	1	1
Liikunnanohjaaja	4	5	5
Kassa-/kahviotyöntekijä	2	2	2
Laitoshuoltaja	2	2	2
Laitosmies	1	1	1
Tilapäistyöntekijät	0	0,5	0,5
Nuorisosihteeri	1	1	1
Nuoriso-ohjaaja	5,6	6	6
Nuorisotilan ohjaaja	0	0	0
Rehtori	0	1	1
Opettaja/työväenopisto	2	2	2
St. tuntiopettaja/työväenopisto	10	11	11
Opettaja/musiikkiopisto	5	6	6
St. tuntiopettaja/musiikkiopisto	5	5	5
Palvelusihiteeri	1	1,5	1
Vapaa-aikapalvelut (yhteensä)	51,6	60,0	58,5

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Työväenopisto toimii seuraavissa pääasiallisesti kaupungin omistamissa tiloissa eri puolilla kaupunkia. Tärkeimmät opetuspaikat ovat kaupungintalo, Taidetalo, Lasipalatsi, Virtaan kylätalo, kaupungin liikuntahallit sekä viisi koulua eri puolilla kaupunkia. Ulkopuolisilta on vuokrattuna yksittäisiä tiloja, joista merkittävimmät ovat Tanssisali ja Vesikoski-talossa olevat tilat. Musiikkiopisto toimii kaupungintalolla ja musiikkiopiston kiinteistössä sekä ulkopuoliselta vuokratessa Tanssisalissa. Musiikkiopiston toimintaa on myös Kirkonkylän koululla sekä Punkalaitumella.

Kirjastopalveluita tuotetaan pääkirjastossa sekä Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän kirjastoissa. Kaikki tilat ovat kaupungin omistamia ja rakennettu tai remontoitu kirjastoksi 1990-luvulla. Vuoden 2024 aikana aloitetaan omatoimikirjastojen käyttöönotto Alastaron kirjastosta. Loimaan kaupunki on mukana seutuhankintojen kilpailutuksessa ja omatoimikirjastojen laitehankintojen suunniteltu sopimuskausi on 1.1.2024 – 31.12.2026.

Kulttuuripalveluilla ovat museotilat ja toimisto Loimaan Taidetalossa. Alpo Jaakolan patsaspuisto ja kuivurigalleria ovat kesäkohteina avoinna kesäkuukausina (kesä-elokuu). Vesikosken mylly on avoinna yleisölle pääasiassa erilaisten tapahtumapäivien yhteydessä. Heimolinnalla palvelee ulkopuolisten vuokralaisten lisäksi mm. liikuntapalveluita ja opiston ryhmiä veloitusmaksu. Tavoitteena on Heimolinnan käyttöasteen parantaminen. Heimolinnan akustiikkaa parannetaan palvelemaan tilan monipuolisempaa ja aktiivisempaa käyttöä.

Nuorisopalvelun toimitiloihin kuuluvat neljä nuorisotilaa sekä Kalikan virkistysalue. Keskustan nuorisotila, Citynuokkari, alakerta toimii nuorisotilana ja yläkerrassa on nuorisotyöntekijöiden toimistotilat, sekä tieto- ja neuvontapalvelut. City-nuokkarin yläkerta on esteellinen ja kesäisin kuuma. Hirvikosken nuorisotila on esteellinen ja piha-alue vaikeasti valvottavissa. Mellilän nuorisotalo tarjoaa hyvät olosuhteet nuorisotyön toteuttamiseen. Alastaron nuorisotilaan on esteellinen pääsy, eikä tila ole toimiva nuorisotyöllisestä näkökulmasta. Työturvallisuudeltaan Alastaron nuorisotila on heikko. Tilassa on vain yksi uloskäynti ja kuuluvuudet kellarissa rajalliset. Kehittämistarpeet on todettu työpaikkaselvityksen ja palotarkastuksen yhteydessä ja ne tulee korjata työntekijöiden turvallisuuden ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi. Nuorisotyöntekijät työskentelevät pääsääntöisesti tiloilla yksin, mikä lisää työturvallisuusriskiä. Kalikan virkistysalue ei vastaa leiritoiminnan tarpeita. Kalikan aluetta tulee kehittää palvelemaan kaikkia kuntalaisia ja erityisesti leiritoimintaa varten. Leiritoiminnan ylläpitämiseksi nuorisopalvelut tarvitsevat toimivia sisä- ja majoitustiloja. Jos Kalikkaan saataisiin majoitustilat, se palvelisi samalla myös Loimaan seurakunnan ja loimaalaisten yhdistysten tarpeita.

Loimaalla on laaja ja monipuolinen eri harrastemuodot kattava liikuntapaikkaverkosto. Avoin vuoropuhelu liikuntapalvelujen, teknisen toimen ja liikuntapaikkoja aktiivisesti käyttävien seurojen ja muiden tahojen kanssa on ensiarvoisen tärkeää liikuntapaikkaverkoston kunnossapidon ja kehittämisen turvaamiseksi. Liikuntatilojen riittävyys ja eri käyttäjäryhmien tarpeiden kohtaaminen ovat haasteellisia. Liigaseurat ja laaja palloilulajien kokonaisuus vaatisivat lisää isojen liikuntatilojen käyttövuoroja edustusjoukkueiden ja nuorten laadukkaiden ja suunnitelmallisten harjoitusmahdollisuuksien turvaamiseksi.

Liikuntapaikkaselvityksen mukaiset toimenpiteet liikuntapaikkojen hoidossa sekä tulevien investointien valmistelussa ja toteuttamisessa.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Vapaa-aikapalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat matkustus- ja kuljetuspalveluiden hankinta (noin 75 000 euroa/vuosi) sekä erilaisten asiantuntija sekä ilmoitus- ja painatuspalveluiden hankinta (noin 55 000 euroa/vuosi).

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

Valtionosuudet ovat opistojen taloudessa merkittävät. Toiminnan volyyymilla pyritään turvaamaan jatkossa valtionosuuden säilyminen. Kurssi- ja lukukausimaksut ovat samoin opistojen taloudessa merkitykselliset. Maksupolitiikassa huomioidaan toiminnan sosiaalinen ulottuvuus.

Museoiden valtionosuuden piiriin voi hakea neljän vuoden välein. Minimivaatimus museoiden henkilökunnan suhteen on kaksi kokopäiväistä museotyöntekijää, joista toinen voi olla museonjohtaja. Vaatimus tulee suoraan museolaista (§5 314/2019). Henkilöstörakennetta on tarkasteltu vuonna 2022. Osa-aikainen musiikinhajaajan toimi on muutettu kokoaikaiseksi kulttuurituottajan toimeksi. Kulttuurisihteerin ja kulttuuriohjaajan tehtävänimikkeet tulee muuttaa vastaamaan tehtävänkuvia (sis. kokoelma- ja yleisötyö, näyttely- ja sijoitustoiminta).

Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Muut olennaiset toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

1. Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

1. Tulojen väheneminen (esim. valtionosuuksien väheneminen, muiden toimintatuottojen väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Opistojen kohdalla tärkeää on kurssi- ja opetustoiminnan säilyttäminen vähintään nykyisessä laajuudessa. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.

2. Hankerahoituksen väheneminen. Erityisesti nuorisopalveluissa ja opistoissa on viime vuosina saatu merkittävästi taloudellista resurssia erilaisiin hankkeisiin, joilla on voitu kehittää palveluja. Jatkossakin olennaista on aktiivinen hanketoiminnan seuranta ja panostaminen hankerahoituksen hakemiseen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Toiminnalliset riskit

1. Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Mm. liikuntatilojen riittävyys ja eri käyttäjäryhmien tarpeiden kohtaaminen ovat haasteellisia. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.

2. Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.

3. Henkilöstön määrä ja osaaminen. Mm. liikuntapalveluissa (uimahalli) henkilöstöresurssin vähäisyys tuo oman haasteen/riskin palvelujen järjestämiselle. Riskialttein henkilöstövaje on laitospäivätyöntekijän tehtävissä. Tarvittava osaaminen on yhdellä henkilöllä, jolloin kenelläkään muulla ei ole uimahallin järjestelmien sellaista tuntemusta, että hallin vesiturvallisuus olisi laitospäivätyöntekijän poissaolon aikana hallinnassa. Myös kassa- ja laitoshuollon henkilöstö on riittämätön ja osa työstä on tehtävä ostopalveluna. Lisäksi eri sektoreilla monet tehtävät ovat yksittäisen henkilön varassa, mikä aiheuttaa erityisesti poikkeustilanteissa haavoittuvuutta tehtävien hoidossa. Perehdyttämiskäytäntöjen sekä sijaisuus- /varahenkilöjärjestelmän kehittäminen ja osaamisen jakaminen ovat keinoja varautua tähän riskiin.

Arviointikohde	Mittari	TP 2022	TA 2023	TA 2024
VAIKUTTAVUUS: Kirjastopalvelut	lainat/asukas	13,4	14,0	14,0
	käynnit	114 158	140 000	130 000
Kulttuuripalvelut	taidetalo/käyntikerrat	2 111	2 000	2 000
	patsaspuisto/käyntikerrat	3 539	3 500	4 000
Liikuntapalvelut	uimahalli / käyntikerrat	59 936	52 000	60 000
	vauvauinnit/käyntikerrat	ei arv.kohde	ei arv.kohde	1 000
	kuntosali/käyntikerrat	ei arv.kohde	ei arv.kohde	20 000
	Eriytyisliikunnan ryhmiä	29	26	28
	- osallistujat	464	300	450
	- käyntikerrat	7 069	7 000	8 000
	- toteutuneet ohjaukset	ei arv.kohde	ei arv.kohde	600
Nuorisopalvelut	avoin toiminta (talotoiminta, muu toiminta) osallistujat	14 965	12 000	12 000
	leiritoiminta, leiripäivät	84	200	200
	seutukunnallinen toiminta, osallistujat	675	650	650
	etsivän nuorisotyön asiakkaat, Loimaa (koko hanke)	67 (82)	100 (130)	80 (100)
Työväenopisto	toteutuneiden opetustuntien määrä (% suunnitelluista)	5 655 (79 %)	5 600 (> 80 %)	5 600 (>80 %)
	opiskelijoiden määrä (brutto-opisk.)	3 045	3 000	3 000
	opiskelijoiden määrä (netto-opisk.)	1 491	1 800	1 800
	alle 16 v. opiskelijat	296	215	290
	toimipisteitä toiminta-alueella	40	37	ei arv.kohde
Musiikkiopisto	opiskelijoiden määrä	280	300	285
	opetustunteja/ viikko ka	243	245	245
TALOUDELLISUUS: Kirjastopalvelut	käyttökustannukset /asukas	56,70	53,70	54,70
	käyttökustannukset /laina	4,25	3,80	3,90
Kulttuuripalvelut	käyttökustannukset /asukas	32,80	30,80	33,50
Liikuntapalvelut	käyttökustannukset /asukas	128,80	119,00	123,00
Nuorisopalvelut	käyttökustannukset /asukas	20,40	23,80	21,50
Työväenopisto	käyttökustannukset /asukas	28,50	34,90	37,00
	nettomenot / opetustunti €	77,50	96,50	101,00
Musiikkiopisto	nettomenot / opiskelija €	2 045	1 870	2 070

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuosi 2024

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteiden uudistamista.
- Palkankorotusten vaikutus (3,11 %) noin +50 000 €.
- Palvelujen ostojen 3,3 %:n korotus (noin +10 000 €).
- Hankerahoitus on arvioitu vuoden 2023 tasolle.
- Tehtävien hoidon järjestelyt, -20 000 €
- Myynti-/maksutuottojen lisääminen (taksojen korottaminen), +30 000 €.

Vapaa-aikapalvelut (Ulkoinen)

	TP 2022	MTA 2023	TA 2024	Muutos% 23/24
Toimintatuotot	588 396	617 200	625 300	1,3 %
Toimintakulut	-3 071 702	-3 348 238	-3 324 241	-0,7 %
Toimintakate	-2 483 306	-2 731 038	-2 698 941	-1,2 %
Poistot ja arvonalentumiset	-4 628	-4 600	-4 242	-7,8 %
Sisäiset				
Toimintatuotot				
Toimintakulut	-1 945 522	-2 128 800	-2 050 000	